లోటు

స్కూలు నుంచి వచ్చింతర్వాత ఓ అయిదారుసార్లేనా రవి యింట్లోంచి బైటికి, బైటి నుంచి యింట్లోకి తిరిగాడు.

★ ★ ★

రోజురోజుకీ రామారావుకి అనుమానాలు యెక్కువవుతున్నాయి. చాలరకాల అనుమానాలు, చాలారకాలుగా రామారావుని యిబ్బంది పెడుతున్నాయి. ఈ అనుమానాల కారణంగా అసలే అంతంత మాత్రంగా వుంటున్న వుత్సాహం అడుగంటిపోతోంది రామారావు జీవితంలో.

రామారావు మనస్థితికి తగినట్లే వుంటోంది అతని ఆఫీసు పరిస్థితి. వెళ్ళటమంటే పొద్దున పదింటికి

ఖచ్చితంగా వెళ్ళాలిగానీ, తిరిగి బైటపట్టానికి సరైన టైమంటూ లేకుండా పోయింది. ప్రయివేటు సర్వీసు. ఆ ఆఫీసువరకు మేనేజర్ మాట శాసనం లాంటిది. కనీసం ఆరోజేనా సాయంత్రం ఆఫీసు నుంచి తొందరగా బైటపడితే బావుణ్ణనివుంది రామారావుకి.

యాడాదిక్రితం ప్రమోషన్ మీద ఆశకొద్దీ తనంతగా తానే చాలా పనులు నెత్తిన వేసుకున్నాడు రామారావు. ప్రమోషన్ రాలేదు సరికదా చాలారకాల గాడిదచాకిరీ తలకి చుట్టుకుంది. ఇబ్బంది పెట్టే స్టేట్‌మెంట్స్, టేలీకాని ఎకౌంట్స్ మేనేజర్ రామారావుకి అప్పచెప్పటం మొదలుపెట్టాడు. "నావల్ల కాదు, నేను చెయ్యను" అని చెప్పాలని వున్నా రామారావు చెప్పలేని పరిస్థితిలో పడ్డాడు. వర్క్ ఆలస్యం అయినా అనుకున్నట్టు జరక్కపోయినా ట్రాన్స్‌ఫర్ భయం వొకటి పెట్టాడు మేనేజర్ రామారావుకి. హెడ్ క్వార్టర్స్ బొంబాయి. తనని అక్కడికి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేస్తే, యీ జీతంతో ఆ నగరంలో బ్రతకటం ఎంతటి నరకమో వూహించలేనంత అమాయకుడేం కాదు రామారావు. ఈ పరిస్థితివల్ల ఆఫీసులో వున్నంతసేపూ ఏ పని ఏ క్షణాన నెత్తికి చుట్టుకుంటుందో అన్న భయమే సరిపోతోంది రామారావుకి.

టంచన్‌గా అయిదింటికి కాకపోయినా, ఆరున్నరకి బైటపడ్డాడు ఆరోజు ఆఫీసు నుంచి రామారావు. బైటికి వచ్చీరాగానే హోటల్‌కి వెళ్ళి వేడివేడి కాఫీ తాగేటప్పటికి మరింత వుత్సాహం వొచ్చింది. హోటల్ బిల్లు యిస్తూ పర్స్‌లో వున్న కాయితాన్ని తీసి మరోసారి ఎడ్రసు చూసుకున్నాడు. "మహా వుంటే వో మైలు వుంటుంది నెమ్మదిగా నడిస్తే సరి" అనుకున్నాడు. అలా అనుకుని ముందుకు నడుస్తుంటే తొమ్మిదేళ్ళ కొడుకు రవి ముఖం కళ్ళముందు మెదిలింది రామారావుకి.

★ ★ ★

అప్పటికి అది పదిహేనోసారి రవి యింట్లోంచి బైటికి, బైటి నుంచి యింట్లోకి తిరగటం. యింట్లోంచి బైటికి వచ్చినప్పుడల్లా అరుగుమీద నిలబడి కనీసం ఓ అయిదారు నిముషాలేనా తండ్రి రాకకోసం యెదురు చూస్తున్నాడు. ఆ సన్నటి చీకటి వీధితప్ప తండ్రి వస్తున్న జాడ యెక్కడా కనిపించటంలేదు.

సాయంత్రం స్కూలు నుంచి వచ్చిం దగ్గర్నించీ తండ్రి రాకమీదే వుంది రవి దృష్టంతా. అప్పటికీ ఓ రెండు మూడుసార్లు అడిగాడు తల్లిని. "ఇవాళేనా, నాన్నగారు తీసుకొస్తానన్నారా?" అని. "ఆఫీసు నుంచి వొచ్చేటప్పుడు తప్పకుండా తీసుకొస్తానన్నా"రని చెప్పింది సుశీల. అందుకే మరింత ఆతృతగా యెదురు చూస్తున్నాడు రవి.

"నువ్వు అన్నం తిని పడుకో. నాన్న రాగానే లేపుతా" అంది సుశీల, అయినా వినలేదు రవి. కాస్సేపు తల్లిదగ్గర కూచోటం, తిరిగి లేచి వీధిలోకి వెళ్ళటం. వీధిలో కాసేపు ఎదురు చూసి తిరిగి లోపలికి రావటం, యిలాగే గడుపుతున్నాడు.

★ ★ ★

అరగంటపైనే పట్టింది నడిచి రామారావు ఆ షాపు చేరటానికి. నోట్సులు, పెన్సిళ్ళు, స్కేళ్ళు, రబ్బర్లు..... నానా హడావిడిగా వుంది. అలసట తగ్గినట్టు వుంటుంది. కాస్త రద్దీ తగ్గినట్టు వుంటుందని, కొంచెం వెనగ్గా నిలబడ్డాడు.

కాస్సేపటికి షాపతనే అడిగాడు. "ఏం కావాలండీ" అని. చేతిలో వున్న కాయితం యిచ్చాడు

రామారావు.

"అయిదో క్లాస్ యింగ్లీషు టెక్ట్స్ కదండీ. అరెరే..... ఇప్పుడే ఓ గంట క్రితం లాస్ట్ కాపీ వుంటే యిచ్చేశాను" అన్నాడు.

రామారావు వొంట్లోని వోపికంతా నీరు కారినట్లైంది.

"ఒక్క కాపీకూడా లేదా.... వుందేమో కొంచెం చూడండి. చాలా దూరం నుంచి వచ్చాను. పైగా మీ షాప్‌లో దొరుకుతుందని మావాడి స్కూల్లో చెప్పారట. కావాలంటే చీటీమీద చూడండి, మీ షాపుపేరు, ఎడ్రస్ రాసి వున్నాయి" అన్నాడు రామారావు.

"కర్టే.... యివాళే అయిపోయాయి. ఈ పుస్తకానికి యెంత డిమాండో చెప్పలేను. ఎన్ని తెప్పించినా అయిపోతున్నాయి. రేపు రండి యిస్తాను. పొద్దున్నే వస్తాయి" అన్నాడు.

మర్నాడు మళ్ళీ రావటం అనేటప్పటికి అప్పుడే నీరసం వొచ్చింది రామారావుకి. ఇటువేపు రావాలంటే తొందరగా బస్సు లందవు. నడిచి రావాలి. అదీకాక ఆఫీసు లోంచి ఎప్పటికి బైటపడటం జరుగుతుందో.... ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"మీకు మరీ యిప్పుడే అవసరం అంటే - పక్కనే బుక్స్ అమ్మే అతను ఒకతను వున్నాడు. కుర్రాణ్ణి పంపించి వుంటే పట్టుకు రమ్మంటాను. కానీ వాడిది అంతా బ్లాక్ వ్యాపారం. యీ ఆరు రూపాయల పుస్తకానికి పది రూపాయలు తీసుకుంటాడు. కావాలంటే చెప్పండి.... తెప్పిస్తా.... లేకపోతే రేపు రండి...." అన్నాడు చీటీ తిరిగి యిచ్చేస్తూ.

కాస్సేపు మళ్ళీ ఆలోచించాడు రామారావు. చూస్తూ చూస్తూ నాలుగు రూపాయలు యెక్కువ ఖర్చు చెయ్యాలనిపించలేదు. అదీగాక జేబులో పది రూపాయల్లేవు. ఎనిమిదే వున్నాయి. "ఎలాగోలాగ రేపు వీలు చేసుకుని వస్తేసరి" అనుకున్నాడు నీరసంగా వెనక్కి తిరుగుతూ. ఓ నాలుగడుగులు వేశాక మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి షాపు దగ్గరికి వచ్చాడు.

"రేపు సాయంత్రం వస్తాను. ఓ కాపీ వుంచండి. మీ షాపు యెన్నింటిదాకా వుంటుంది?" అనడిగాడు.

"రాత్రి తొమ్మిదింటిదాకా వుంటాం, రండి" అన్నాడు షాపతను. అక్కడ్నించి రెండు బస్సులు మారి రామారావు యిల్లు చేరడానికి రెండు గంటలు పట్టింది.

"ఓ గంట ముందేనా వెళ్ళానుకాను. ఆ ఆఖరి కాపీ నాకే దక్కేదేమో" అనుకున్నాడు రామారావు. ఇల్లు చేరేవరకు ఆలోచిస్తూనే వున్నాడు రామారావు. "వున్నది యిద్దరు పిల్లలు. వచ్చే ఏడు సునీతకీ అయిదో ఏడు వస్తుంది. దాన్నీ స్కూల్లో వెయ్యాలి, వీడి ఒక్కడి చదువుకే యింత యిబ్బందిగా వుంది. యింకదాని చదువూ వొస్తే.... రవి యిప్పుడు అయిదో క్లాసు. చదువంతా అయి వాడు చేతికి అంది రావటానికి మరో పదిహేనేళ్లో, యిరవై ఏళ్లో పడుతుంది. అప్పటికి తనకి యాభై దాటతాయి. అన్నాళ్ళు యిన్ని పాట్లు పడితే అప్పుడు మాత్రం వాడు తనని చూస్తాడన్న గ్యారంటీ ఏమిటి? మళ్ళీ అనుమానం. ఛఛ చూస్తాడు. ఎందుకు చూడడు. తండ్రి అన్న అభిమానం వాడికి మాత్రం వుండదూ.... వుంటుంది. అవును అసలు తను వాడికి తండ్రేనా? వాడు తన కొడుకే అనుకోటానికి ఏమిటి ఆధారం" వులికిపడ్డాడు రామారావు.

'ఛీ..... ఛీ..... ఏమిటీ వెధవ ఆలోచన' అనుకున్నాడు.

ఈ రకం ఆలోచన యిప్పుడే కాదు. అంతకు ముందూ ఒకటిరెండుసార్లు వొచ్చింది రామారావుకి. దానికి కారణం భార్య సుశీల పట్ల అనుమానం మాత్రం కాదు. ఏ ఆధారం, కారణం లేని విచిత్రమైన ఆలోచన అది. ఆ ఆలోచన వొచ్చినప్పుడల్లా బాధపడతాడు. అసలు ఏ తండ్రికైనా వీడు నా కొడుకే అని నిర్ధారణగా తెలిసే ఆధారం ఏముంది అన్న అనుమానం ఆ ఆలోచనతోపాటు రావటం, తిరిగి తనని తను తిట్టుకోటం రామారావుకి యిదివరకూ అనుభవంలో వుంది. అదీకాక రవిలో రామారావు పోలికలు కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తాయి. ఆ విషయం రామారావుకీ తెలుసు.

ఇదే కాదు యిలాంటి పిచ్చి ఆలోచనలు చాలా వొస్తున్నాయి రామారావుకి. తను ఎన్నాళ్ళు బతుకుతాడు? బతికి మాత్రం యింకేం వుంది జీవితంలో? ఆఫీసు.... డబ్బు.... భయం.... యింతేకదా? ఒకవేళ అకస్మాత్తుగా సుశీల చచ్చిపోతే పిల్లల్ని పెంచటం ఎలా?

ఇలాంటి అనవసరమైన ఆలోచనలు కలిగించే బాధ, చిరాకే తప్ప వాటికి కారణం తెలియటంలేదు రామారావుకి. పరోక్షంగా తనని యింత నిస్సత్తువకి, నిరాశకి దిగజార్చిన సాంఘిక పరిస్థితులు, అన్నిరకాలుగా కల్తీ అయి తనని వుక్కిరి బిక్కిరి చేస్తున్న ఆర్థిక వొత్తిడి.... దాని అసలు స్వరూపం రామారావుకి తెలియవు. ఇలాంటి ఆలోచనలకి నరాల బలహీనత, శారీరకమైన నీరసమే కారణం అని సరిపెట్టుకుంటూ గడుపుతున్నాడు.

ఆఫీసు అలసట, ఆపైన మరో మూడుగంటల నిరుత్సాహాన్ని పోగేసుకుని రాత్రి తొమ్మిదవుతూండగా యిల్లు చేరాడు రామారావు.

అంతవరకూ ఆతృతగా, ఓపిగ్గా మెలుకువుగా కూచున్న రవి గుమ్మంలోనే అడిగాడు తండ్రిని. "నాన్నా యింగ్లీషు టెక్స్ట్ తెచ్చావా" అని.

"లేదురా. ఆ కొట్లో కూడా అయిపోయాయిట. రేపు యిస్తానన్నాడు. రేపు తెస్తా" అన్నాడు రామారావు లోపలికొస్తూ.

రవికి కళ్ళమ్మట నీళ్ళు తిరిగాయి. గుమ్మం దగ్గర్నించి లోపలిక్కూడా రావాలనిపించలేదు. సాయంత్రం నుంచీ ఎదురు చూసినా తండ్రి పుస్తకం తేలేదు. అంతే తెలుస్తోంది రవికి. వుక్రోషంగా వుంది.

"నిద్ర పోకుండా వెర్రివెధవ సాయంత్రం నుంచీ ఎదురు చూస్తున్నాడు" అంది సుశీల నెమ్మదిగా.

"నన్నేం చావమంటావు చెప్పు..... అంతకీ మైలు నడిచి చచ్చి చచ్చివొచ్చాను. ఆ కొట్లోను అయిపోయాయి. అంతకుముందే అన్ని షాపులూ గాలించాను. వెధవ పుస్తకాలు.... వెధవ చదువు...." అన్నాడు విసుగ్గా అరుస్తూ.

సుశీల యింకేం మాట్లాడలేదు. భర్త విసుగు, నిస్సత్తువ తెలుసు. యిటూ ఏం మాట్లాడలేదు.... అటు పసి మనసు.... కన్నకడుపు.... రవికీ ఏం చెప్పలేదు. గుమ్మందాకా వెళ్ళి రవిని దగ్గరికి తీసుకుంది. మాటలలో రవికి ఏం చెప్పలేకపోయినా ఆ తల్లి చేతులు రవి తలని, ముఖాన్ని వోదార్పుగా తడిమాయి. అలా తడుముతుంటే రవి బుగ్గల మీద కన్నీటి తడి చురుక్కుమని మంటలా తగిలింది సుశీల వేళ్ళకి.

★ ★ ★

వీపు మీద కేన్వాస్ బేగ్‌లోని పద్దెనిమిది నోట్సులు, ఏడు టెక్స్ట్‌లు, టిఫిన్ డబ్బా, అన్నీ తొంభై కిలోల బరువులా వున్నాయి రవికి. స్కూలువేపు నడుస్తున్నాడన్న మాటేగానీ వుత్సాహంగా లేడు.

"ఇంగ్లీషు టెక్ట్ లేదు, ఎలాగ?" అదే ఆలోచన. రాత్రి తండ్రి విసుగ్గా అరిచిన అరుపులు యింకా వినపడుతున్నట్టు వున్నాయి.

"మూడో క్లాసప్పుడు యిలా కాదు. టీచర్ బుక్స్ లిస్ట్ ఇవ్వగానే వెంటనే అన్ని పుస్తకాలు కొనేశాడు నాన్నే. పైగా తనని కూడా బజారుకి తీసుకెళ్ళాడు. ఆరోజు హోటలుక్కూడా వెళ్ళారు. గులాబ్‌జాం, పూరీ తిన్నాడు తను..... యిప్పుడే యీ గొడవంతా...."

పొద్దున్నే ఎనిమిదింటికి ఇంటి దగ్గర అన్నం తిని బైలుదేరతాడు రవి. తొమ్మిదింటికి స్కూలు. స్కూలుకి నడక. పుస్తకాల మోత, మధ్యాహ్నం టిఫిన్ డబ్బా తిండి. తిరిగి సాయంత్రం నాలుగున్నరకి యిల్లు. యింత శ్రమ, యీ చదువు వెనక ప్రయోజనం ఏమిటో చాలామందికి తెలియనట్టే రవికీ తెలియదు. తొమ్మిదేళ్ళ ఆ వయసులో ఆనందపట్టానికి ఎంత చిన్న విషయం చాలో, మధన పట్టానికి అంత కన్నా చిన్న కారణం చాలు.

ఇంగ్లీషు పుస్తకం గురించి టీచర్ రోజూ అడుగుతోంది. అంతకు ముందు రోజు గట్టిగా వార్నింగ్ ఇచ్చింది. ఆ పీరియడ్ అంతా క్లాసులో నిలబెట్టింది. ఏ కొట్లో దొరుకుతుందా ఎడ్రస్ రాసిచ్చింది. మర్నాడు తప్పకుండా తెచ్చుకోమంది.

ఆ పుస్తకం లేకుండా క్లాసుకి వెడుతున్నాడు. భయం మనసులో ముల్లులా కదుల్తోంది రవికి. మొదటి పీరేడే ఇంగ్లీషు క్లాసు. ప్రాణాలు బిగబట్టుకుని కూచున్నాడు రవి క్లాసులో. అటెండెన్స్ పలికేటప్పుడే తడబడ్డాడు. రవి భయపడుతున్న సమయం రానే వచ్చింది.

"టెక్ట్స్‌బుక్స్ లేనివాళ్ళు నిలబడండి" అంది సుజాత టీచర్. నెమ్మదిగా లేచాడు రవి. రవితోపాటు మరో అయిదారుగురు లేచి నిలబడ్డారు.

"నిన్న అంతగా చెప్పినా యివాళ కూడా తెచ్చుకోలేదన్నమాట" అంది సుజాత టీచర్.

ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

"మీకు మాటలతో చెపితే లాభంలేదు" అంది చేతిలో కేన్ వూపుతూ ముందుకి అడుగేసింది. మొదటి పిల్లాడి చేతిమీద కేన్ ఛెళ్ళుమంది. రవి వులిక్కిపడ్డాడు. మరో నిముషం గడవక ముందే రవి వొళ్ళు ఝల్లుమంది. మిగిలినవాళ్ళని టీచర్ కొడుతున్నంతసేపూ రవి భయం పెరుగుతూనే వుంది. చేతిలో బెత్తంతో వస్తున్న టీచర్ మీదకొస్తున్న పాములా కనిపించింది రవికి. కళ్ళప్పగించి చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

సుజాత టీచర్ చెప్పకుండా చేతులు చాపాడు. రాతకి పుస్తకాలు పట్టుకోటానికి యిబ్బందిగా వుంటుందేమోనని సుజాత టీచర్ రవి ఎడంచేతి మీద కొట్టింది. దెబ్బకి "అమ్మా...." అని అరవబోయి బాధని గొంతులోనే కుక్కేసుకున్నాడు రవి. బెత్తంతోపాటే ఎర్రగా బొబ్బెక్కింది రవి అరచెయ్యి. మరి కాస్సేపటికి కానీ దెబ్బ తగిలిన చోట మంట తెలియలేదు.

"రేపేనా తెచ్చుకోండి.... లేకపోతే రెండు చేతులూ మంటెక్కుతాయి...." అంది సుజాత టీచర్.

మండుతున్న చేతిని రాసుకుంటూ ఆ రోజు ఆ పీరియడంతా నిలబడ్డాడు రవి.

★ ★ ★

అంతకుముందు రోజుకన్నా ఆతృతగా వెళ్ళాడు రామారావు బుక్‌షాప్‌కి. రాత్రి సుశీల ముందు, రవి ముందు అంత గట్టిగా విసుక్కున్నందుకు గిల్టీగా వుంది మనసులో రామారావుకి.

షాప్ చేరగానే "ఏమండీ బుక్ యిస్తారా" అనడిగాడు గుర్తుకోసం చీటీ తీసి చూపిస్తూ.

"సారీ సార్... యివాళ సప్లై రాలేదు" అన్నాడు నిన్నటి మనిషే. నిన్న అతను మాట్లాడిన తీరుకి, యివాళ అతను మాట్లాడిన తీరుకి బేధం కనిపించింది రామారావుకి.

"పోనీ ఆ పక్కన అతనెవరిదగ్గరో బ్లాకులో దొరుకుతుందన్నారు..... దొరుకుతుందా?" అన్నాడు.

"ఓయస్ దానికేముంది. అతని బిజినెస్సే అది - పది రూపాయలివ్వండి తెప్పిస్తా" అన్నాడు.

రామారావు అనుమానం తీరిపోయింది. బ్లాకులో కొంటే తప్ప పుస్తకం దొరకదని అర్థమైపోయింది. షాప్ అతను పుస్తకం యిస్తాడన్న నమ్మకంతో ఆరు రూపాయలే తెచ్చాడు. అదీగాక చేతిలో డబ్బూ లేదు. ఎవరి దగ్గరేనా అప్పు చెయ్యాలి.

చేసేదేం లేక వెనక్కి తిరిగాడు రామారావు. ఒక్క పుస్తకం.... ఆరు రూపాయల విలువ! తననీ, సుశీలనీ, రవినీ యింతగా మధనపెట్టటం గొప్ప అయోమయంగా అనిపించింది రామారావుకి. ఇంక చేసేదేం కనిపించలేదు. మర్నాడు పది అప్పు చేసేనా తీసుకొచ్చి పుస్తకం బ్లాకులో కొనాలనుకున్నాడు.

రామారావు యిల్లు చేరేవరకు రవి నిద్ర పోకపోయినా, నిన్నటిలా లోపలికి, బైటికి తిరుగుతూ యెదురు చూట్టంలేదు.

"రేపు తప్పకుండా తెస్తాను సుశీలా ఆ పుస్తకం. రవికి చెప్పు ఒక్కరోజు యెలాగేనా గడపమను" అని తండ్రి అంటున్న మాటలు రవీ విన్నాడు.

★ ★ ★

మామూలుగానే తెల్లారింది. రోజులా మామూలుగానే తయారై స్కూలుకి బైలుదేరాడు రవి. స్కూలు దాకా వెళ్ళేవరకూ మధనపడుతూనే వుంది ఆ చిన్న మనసు. స్కూలు గేటుదాటి రెండడుగులు వేశాడు. వేసి మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి బైటికొచ్చాడు. పాములా కదిలే సుజాత టీచర్ కళ్ళముందు మెదిలింది. స్కూలుకి ఎదురుగా వున్న పార్క్‌లోకి వెళ్ళి పెద్ద చెట్టుకింద, ఒంటరితనమే తనకున్న తోడు అన్నట్టు కూచున్నాడు రవి. సాయంత్రం స్కూలు అయ్యేవరకు ఆ పార్క్‌లోనే వున్నాడు. ఏం తోచక కొంత, నిన్నటి దెబ్బకి బొబ్బెక్కిన చేతిమంటకి కొంత సాయంత్రంలోపు చాలాసార్లు అరచేతిని చూసుకున్నాడు.

స్కూలు మానటానికి యిష్టపడని రవికి ఆరోజు స్కూలు మానేసినందుకు అంతబాధ అనిపించలేదు. కానీ సాయంత్రం యింటికి తిరిగి వస్తుంటే ఎప్పుడూ లేంది విసుగ్గా అనిపించింది రవికి.

★ ★ ★

సెకండరీ గ్రేడ్ ట్రైనింగ్ పాసై ఎక్కడా సరైన వుద్యోగం దొరక్క, ఆ ప్రయివేటు స్కూల్లో నెలకి తొంభై రూపాయల జీతంతో తప్పనిసరిగా ఆ వుద్యోగం చేస్తున్న సుజాత టీచర్‌కి విసుగ్గానే వుంది.

'ఒక్కడూ తిన్నగా పుస్తకాలేనా కొనుక్కుని ఏడవడు... చదువు చెప్పటం ఎలా....' అన్నంతవరకే సాగుతోంది సుజాత ఆలోచన. అంతకుమించి, ఆ స్కూలు గురించి, ఆ పిల్లల గురించీ ఆలోచిస్తే సుజాతకీ విసుగ్గానే వుంటోంది.

★ ★ ★

ఆఫీసు అవగానే మూడోరోజు కాళ్ళీడ్చుకుంటూ పుస్తకం కోసం వెడుతున్న రామారావుకీ నిరుత్సాహంగానే వుంది.

పెట్టిన రికార్డే తిరిగి పెట్టాల్సి వస్తోందని షాపతనికీ కొంచెం యిబ్బందిగా వున్నా, రామారావు వెళ్ళేటప్పటికి అతను యెవరికో పాతకథే చెపుతున్నాడు. ఆఖరి కాపీ అంతకుముందే అయిపోయిందని, కావాలంటే యెక్కువ ధరకి పక్కనుంచి తెప్పిస్తానని అంటున్నాడు.

రాత్రికి యింటికి వస్తూ రామారావు పుస్తకం తీసుకొచ్చాడు. ఆరు రూపాయల పుస్తకం, పది రూపాయలుగా విలువ పెంచుకుంది. తండ్రి యిచ్చిన ఆ పుస్తకాన్ని ఏదో తప్పు చేస్తున్నవాడిలాగే తలొంచుకొని నిరుత్సాహంగా అందుకున్నాడు రవి.

తన తప్పేం లేకపోయినా రవి పసిమనసు పడ్డ బాధకి, ఆ చిన్న హృదయంలో చోటు చేసుకున్న నిరుత్సాహానికి మూలం వుంది. వీటిని అన్నింటినీ కమ్మేస్తున్న లోటూ వుంది. 'వ్యక్తులదే తప్పు' అన్న భ్రమ కలిగించే నేర్పుంది ఆ లోటుకి.

• *ఆంధ్రజ్యోతి సచిత్రవారపత్రిక, 28-3-1980*